

دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری

پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد
رشته جغرافیا و برنامه ریزی شهری

عنوان:

تحلیل فضایی سکونتگاه های غیر رسمی و ساماندهی آنها ((نمونه موردی شهر مسجد
سلیمان))

استاد راهنما:

دکتر محمدعلی فیروزی

استاد مشاور:

دکتر علی موحد

نگارش:

بلال زارعی

بهار

۱۳۸۸

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْنَبِ بِالْأَنْسِ كَذَٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ (يونس، ۲۴)

مثل زندگی دنیا، همانند آبی است که از آسمان نازل کرده ایم؛ که در پی آن، گیاهان (کوناگون) زمین - که مردم و چهارپایان از آن می‌خوردند - می‌روید؛ تا زمانی که زمین، زیبایی خود را یافته و آراسته می‌گردد، و اهل آن مطمئن می‌شوند که می‌توانند از آن بهره‌مند گردند (ناگهان) فرمان ما، شب‌بخام یا در روز، (برای نابودی آن) فرامی‌رسد؛ (سرما یا صاعقه‌ای را بر آن مسلط می‌سازیم؛) و آسپنجان آن را در می‌کنیم که گویی دیروز حرکت (چنین کشتزاری) نبوده است! این کون، آیات خود را برای گروهی که می‌اندیشند، شرح می‌دهیم! (۲۴)

تقدیم به مادرم: اسوه محبت، عاطفه و دلسوزی

تقدیم به پدرم: اسوه تلاش، مردانگی و ایثار

تقدیم به برادر، خواهران، خانم شجاعیان عزیزم و تمام کسانی که با ذره ذره

وجودم دوستان دارم، و با شمع وجودشان روشنی بخش راهم بودند.

بنام خدا

۷ سال حضور در گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه شهید چمران اهواز برایم خاطرات انگیز بود اولین روز حضور کلاس درس، فلسفه جغرافیا دکتر محمد علی فیروزی بود و چنان صحبت های دلنشین این مرد پارسا درونم علاقه و اشتیاقی ایجاد کرد که فکر می کردم تازه متولد شده ام دوست داشتن جغرافیا و عشق ورزیدن به یادگیری برایم چنان جذاییتی ایجاد کرد بود که ناگزیر به ادامه تحصیل در همین رشته وزیر نظر همین استاید شدم. ولی همیشه موضوعی ذهنم را آشفته می کرد، نابرابری اجتماعی و اقتصادی در شهر که منشاء شکل گیری فقیر و ثروتمند است. سرانجام به دنبال کنجکاوی ذهن به دنبال موضوع رفتم تا به سوال اساسی ذهنم پاسخ داده باشم. با محبت های حکیمانانه استاد عزیزم دکتر فیروزی توانستم یادگیری شدن در طرح های پژوهشی توانمندسازی اسکان سکونتگاه های غیر رسمی و یکسال کار و تلاش در این سکونتگاه ها سرانجام به نتیجه خیلی عالی برسم که می توان با انگیزه و امید دادن به آینده، مردم ساکن در این سکونتگاه ها از این وضعیت نجات داد و آنها را با مشارکت در محله توانمند کرد. ((به آنها به جای ما می دادی و ما میگیریم را آموزش داد)).

بر خود لازم می دانم دست یکایک استاید عزیزم از دوره لیسانس تا کنون را بوسم و برای آنها از درگاه خداوند متعال آرزوی موفقیت و سربلندی را دارم استاید عزیزم همچون، دکتر محمد علی فیروزی، دکتر علی موحد، دکتر ناهید سجادیان، دکتر سعید ملکی، دکتر محمد حسین حسینی نژاد، دکتر کامران رضائی جعفری، دکتر سعید امام پور، مهندس علی شجاعیان، دکتر مسعود صفایی پور. همچنین دوستان عزیز و دوست داشتنی همچون: ایوب تقی زاده، بهمن رضایی، مسعود ظفری، امین عسکری، مهدی حیدریان، حبیب الله منصور، و تمامی دوستان و بهنگاسی های دوره لیسانس.

از همه این عزیزان در این ۷ سال دوره تحصیل صمیمانه شکر و قدرانی دارم و برای همه این محبتیترین آرزوی بهروزی و سلامت دارم.

فصل اول : کلیات و بیان مسئله و پیشنه تحقیق

- ۱-۱- بیان مسئله..... ۱
- ۲-۱- ضرورت مسئله ۲
- ۳-۱- سوالات پژوهش..... ۴
- ۴-۱- فرضیه های پژوهش..... ۴
- ۵-۱- روش شناسی..... ۴
- ۶-۱- جامعه آماری ، نمونه و شیوه نمونه گیری ۵
- ۷-۱- روایی و پایایی ۶
- ۸-۱- اهداف پژوهش
- ۶.....
- ۹-۱- پیشینه پژوهش ۷
- ۱-۹-۱- منابع فارسی:..... ۷
- ۲-۹-۱- منابع لاتین:..... ۸
- ۱۰-۱- ساختار پایان نامه
- ۱۰.....

فصل دوم: تعاریف و مفاهیم

- ۱-۲- مقدمه..... ۱۳
- ۲-۲- تعاریف و مفاهیم..... ۱۴
- ۱-۲-۲- تعاریف سکونتگاه های غیر رسمی (حاشیه نشینی
- ۱۴.....)

و	اسکان ۲-۲-۲	
	حاشیه‌نشینی	۱۷.....
	انواع حاشیه‌نشینی	۳-۲-۲.....
		۲۰
	اصطلاح سکونتگاه های غیر رسمی (حاشیه‌نشینی	۳-۲.....
		۲۱.....
	تاریخچه	۱-۳-۲.....
		۲۲
	نگاهی به رشد سریع شهرنشینی و گسترش حاشیه‌نشینی در	۲-۳-۲.....
	جهان	۲۳.....
	چهارچوب	۴-۲.....
نظری		۲۶.....
	بیان نظریه‌ها پیرامون سکونتگاه های غیر رسمی (حاشیه‌نشینی)	۱-۴-۲.....
		۲۶
لیبرالی	دیدگاه	۱-۱-۴-۲.....
		۲۹.....
فضا	اقتصاد سیاسی	۲-۱-۴-۲.....
		۳۰.....
:	فلسفه سیاسی	۳-۱-۴-۲.....
		۳۴.....
:	اجتماعی	۴-۱-۴-۲.....
		۳۵.....
	دیدگاه های نظری برخورد با سکونتگاه های غیر رسمی	۵-۲.....
		۳۶.....
	دیدگاه رادیکالی (موافق با تغییرات بنیادین)	۱-۵-۲.....
		۳۶
لیبرالی	دیدگاه	۲-۵-۲.....
		۳۷.....

۲-۵-۲-۱۰ دانیل

لرنر..... ۳۷

۲-۵-۲-۲۰ جان

سی اف

ترنر..... ۳۸

۲-۵-۲-۳۰ ال

جی

ایره..... ۳۹

۲-۵-۳۰ دیدگاه انسانگرا.....

۴۰

۲-۵-۴۰ دیدگاه مدیریتی و آموزشی.....

۴۰

۲-۵-۶۰ راهبردی به نام توانمند سازی.....

۴۰

۲-۶۰ ویژگی های سکونتگاه های غیر رسمی.....

۴۱

۲-۶-۱۰ مسکن

..... ۴۳

۲-۶-۲۰

اشتغال..... ۴۳

۲-۶-۳۰ بهداشت

۴۴

۲-۶-۴۰ خدمات اجتماعی و رفاهی.....

۴۵

آموزشی

۲-۶-۵۰ وضعیت

..... ۴۶

۲-۶-۶۰ تأثیر حاشیه نشین ها برای امنیت شهری..... ۴۶

۲-۷۰ موقعیت سکونتگاه های غیر رسمی) حاشیه نشین

(..... ۴۸

۸-۲-ساختمان اجتماعی و اقتصادی سکونتگاه های غیر رسمی ۴۹

۱-۸-۲-گسترش سکونتگاه های غیررسمی ۵۰

۹-۲-سیاست ها و تجربیات در برخورد با سکونتگاه های غیر رسمی ۵۱

۱-۹-۲-ارزیابی سیاست ها عمومی و برنامه ریزی های شهری در سکونتگاه های غیر رسمی ۵۱

۲-۹-۲-نواقص و معایب سیاست ها و برنامه ریزهای گذشته و حال در سکونتگاه های غیر رسمی ۵۲

۱۰-۲-مهاجرت و حاشیه نشینی در ایران ۵۳

فصل سوم: بررسی محدوده مورد مطالعه

۱-۳-مقدمه ۵۷

۲-۳-ویژگی های طبیعی شهر مسجد سلیمان ۵۷

۱-۲-۳-نفث در مسجد سلیمان ۵۷

۲-۲-۳-وجه تسمیه و تاریخچه شهر مسجد سلیمان ۵۸

۳-۲-۳-موقعیت جغرافیایی شهر ۶۰

۳-۳-ویژگی های اقلیمی ۶۲

۳-۳-۱-بارش ۶۲

۳-۳-۲-باد ۶۲

۳-۳-۳-دما ۶۳

۳-۳-۴-رطوبت نسبی ۶۳

- ۶۳ ۴-۳-زمین شناسی.....
- ۴-۳-۱-سازند گچساران.....
- ۶۳
- ۶۴..... ۴-۳-۲-سازند آغاچاری.....
- ۴-۳-۳-سازند
- ۶۴..... بختیاری.....
- ۶۴..... ۴-۳-۵-پوشش گیاهی.....
- ۶۵..... ۴-۳-۶-مورفولوژی شهر مسجدسلیمان.....
- ۴-۳-۷-
- ۶۵..... توپوگرافی.....
- ۴-۳-۷-۱-شیب
- ۶۶.....
- ۶۶..... ۴-۳-۸-سوانح طبیعی.....
- ۴-۳-۸-۱-نفت
- و
- ۶۶..... گاز.....
- ۴-۳-۸-۲-گسل های
- ۶۷..... منطقه.....
- ۷۰..... ۴-۳-۹-جریان آب های سطحی (باران).....
- ۴-۳-۹-۱-آب های سطحی.....
- ۷۲
- ۴-۳-۹-۲-منابع
- آب
- ۷۲..... زیرزمینی.....
- ۷۳..... ۴-۳-۱۰-ویژگی های اجتماعی - جمعیتی و اقتصادی شهر مسجد سلیمان
- ۴-۳-۱۰-۱-
- ۷۳..... جمعیت.....
- ۷۵..... ۴-۳-۱۰-۲-هرم سنی جمعیت شهر.....

شهر	در	مهاجرت	۳-۱۰-۳-
	۷۷	
۷۸	بررسی ابعاد جمعیتی	۳-۱۰-۴-
		اجتماعی	۳-۱۱-۱۱-
	۸۰	
جمعیت		جوانی	۳-۱۱-۱-۱-
	۸۰	
		وضعیت	۳-۱۱-۲-
	۸۲	سواد
		مشارکت زنان	۳-۱۱-۳-
		۸۴
۸۴	جرم و بزه کاری	۳-۱۱-۴-
۸۵	وضعیت افراد تحت حمایت کمیته ی امداد، بنیاد شهید، بهزیستی و هلال احمر	۳-۱۱-۵-
۸۷	ویژگیهای اقتصادی شهر مسجدسلیمان	۳-۱۲-۱۲-
		کانونهای اقتصادی رسمی و غیررسمی در شهر مسجدسلیمان	۳-۱۲-۱-
		۸۷
۸۸	ارزبایی از وضعیت اجتماعی و اقتصادی مسجد سلیمان	۳-۱۲-۲-
		اشتغال و بیکاری	۳-۱۲-۳-
		۸۹
		اضافی	۳-۱۲-۴-۴- هزینه
		۸۹
		زمین	۳-۱۲-۵- قیمت
		۸۹
		ویژگی های کالبدی شهر مسجد سلیمان	۳-۱۳-۱۳-
		۹۱

شهر	۳-۱۳-۱-فضای	۹۱.....
توسعه‌ی	۳-۱۳-۲-محلات	و شهری
	آنها.....	۹۶.....
مسکونی	۳-۱۴-ویژگی‌های	واحدهای
	شهر.....	۹۸.....
۹۸.....	۳-۱۴-۱-مصالح ساختمانی:	
.....	۳-۱۳-۲- کیفیت ابنیه و قدمت بنا:	
	۹۹	
.....	۳-۱۳-۳- تراکم مسکونی.....	
	۹۹	
.....	۳-۱۴-۴- نفر در واحد مسکونی.....	
	۱۰۳	
مسکونی	۳-۱۴-۵- خانوار	در واحد
	۱۰۳.....
۱۰۳.....	۳-۱۵-بررسی کمی و کیفی کاربری‌ها با تأکید بر کاربری مسکونی.....	
.....	۳-۱۵-۱- کاربری مسکونی.....	
	۱۰۴	
۱۰۴.....	۳-۱۵-۲- کاربری تجاری.....	
	۳-۱۵-۳- کاربری	
	آموزشی.....	۱۰۴.....
.....	۳-۱۵-۴- کاربری آموزش عالی.....	
	۱۰۵	
	۳-۱۵-۵- کاربری	
	ورزشی.....	۱۰۵.....

تجهیزات	۳-۱۵-۶-تأسیسات	۱۰۵.....
	شهری	۳-۱۵-۷-فضای سبز
		۱۰۵
	۳-۱۵-۸-کاربری بهداشتی- درمانی	۱۰۵.....
مذهبی	۳-۱۵-۹-کاربری فرهنگی و	۱۰۵.....
	۳-۱۵-۱۰-کاربری اداری	۱۰۶.....
	۳-۱۵-۱۱-جهانگردی و پذیرایی	۱۰۶.....
	۳-۱۶-وضعیت مالکیت اراضی در شهر	۱۰۹.....
	۱۶-۳-۱-تحلیل مسکن و رشد جمعیت	۱۱۰.....
	۳-۱۷-وضعیت زیست محیطی شهر	۱۱۰.....
	۳-۱۸-ارزیابی از کالبد شهر	۱۱۱.....

فصل چهارم : بررسی و شناسایی سکونتگاه های غیر رسمی

	۴-۱-مقدمه	۱۱۶.....
	۴-۲-شناسایی سکونتگاه های غیر رسمی و گونه بندی محله ها	۱۱۶.....
	۴-۲-۱-نتایج مشاهدات میدانی	۱۱۶.....
	۴-۲-۱-۱-بافت	۱۱۶.....
	سکونتگاه ها	۱۱۶.....
زیست	۴-۲-۱-۲-مشکلات	۱۱۷.....
	محیطی	۱۱۷.....

۱۳۰.....	۲-۵-۴-پهنه‌ی شمال غربی شهر.....	۱۳۰.....
۱۳۰.....	۳-۵-۴-پهنه‌ی مرکز شهر.....	۱۳۰.....
۱۳۱.....	۴-۵-۴-پهنه‌ی جنوب شهر.....	۱۳۱.....
۱۳۴.....	۶-۴-بررسی ویژگی‌های سکونتگاه‌های غیر رسمی در مسجد سلیمان.....	۱۳۴.....
۱۳۴.....	۱-۶-۴-جمعیت.....	۱۳۴.....
۱۳۶.....	۲-۶-۴-تراکم جمعیت در محلات غیر رسمی مسجد سلیمان.....	۱۳۶.....
۱۳۸.....	۳-۶-۴-وضعیت اجتماعی در محلات غیر رسمی شهر مسجد سلیمان.....	۱۳۸.....
سرپرست	۱-۳-۶-۴-سن	۱۳۸.....
	خانوار.....	۱۳۸.....
سرپرست	۲-۳-۶-۴-سن	ازدواج
	خانوار.....	۱۳۹.....
۱۳۹.....	۲-۳-۶-۴-سواد و تحصیلات اعضای خانواده.....	۱۳۹.....
۱۴۱.....	۴-۳-۶-۴-زبان و لهجه.....	۱۴۱.....
۱۴۱.....	۵-۳-۶-۴-مهاجرت و سکونت در محله.....	۱۴۱.....
۱۴۲.....	۶-۳-۶-۴-بیمه.....	۱۴۲.....
۱۴۲.....	۷-۳-۶-۴-اقشار آسیب‌پذیر.....	۱۴۲.....
۱۴۴.....	۷-۴-اقتصادی.....	۱۴۴.....
۱۴۴.....	۱-۷-۴-اشتغال و بیکاری.....	۱۴۴.....
۱۴۶.....	۲-۷-۴-قیمت زمین.....	۱۴۶.....
سرپرست	۳-۷-۴-اشتغال	۱۴۶.....
	خانوار.....	۱۴۶.....
سرپرست	۴-۷-۴-درآمد	ماهیانه‌ی
	خانوار.....	۱۴۷.....
۱۴۷.....	۵-۷-۴-شکاف رفاهی محله.....	۱۴۷.....

فصل پنجم : تجزیه و تحلیل

۱۵۰	۱-۵-مقدمه	۱۵۰
۱۵۰	۲-۵-سکونتگاه های غیر رسمی مسجد سلیمان	۱۵۰
۱۵۰	۱-۲-۵-پهنه شمال غربی	۱۵۰
۱۵۳	۲-۲-۵-پهنه شمال شرقی	۱۵۳
	۳-۲-۵-پهنه ی	
۱۵۶	مرکز	۱۵۶
	۴-۲-۵-پهنه ی	
۱۵۹	جنوب	۱۵۹
مراتبی	۳-۵-ارزیابی با استفاده از تحلیل سلسه مراتبی	۱۶۳
	(AHP)	۱۶۳
	۱-۳-۵-	
۱۶۳	جمعیت	۱۶۳
	۲-۳-۵-اجتماعی و اقتصادی	
	۱۶۶	
زیست	۳-۳-۵-کالبدی و	۱۶۹
	محیطی	۱۶۹
۱۷۱	۴-۵-مشارکت مردمی در سکونتگاه های غیر رسمی شهر مسجد سلیمان	۱۷۱
۱۷۳	۱-۴-۵-اولویت بندی مشکلات پهنه ها از دیدگاه مردم با نگاه مشارکتی	۱۷۳
۱۷۴	۲-۴-۵-راه حل مشکلات پهنه ها از نظر مردم	۱۷۴
۱۷۵	۳-۴-۵-نوع همکاری مشارکتی مردم	۱۷۵
پهنه های	۵-۵-بررسی الگوهای مشارکتی در پهنه های	۱۷۷
	هدف	۱۷۷
مشارکت	۱-۵-۵-موانع	
	شهروندان	۱۷۷
۱۷۷	۲-۵-۵-قومیت مردم	۱۷۷
۱۸۰	۳-۵-۵-راه های برطرف کردن موانع مشارکتی	۱۸۰

۱۸۰	۴-۵-۵- راهبرد مشارکتی در پهنه‌های هدف.....
۱۸۱	۶-۵- سازمان های مردم نهاد در مسجد سلیمان.....
۱۸۳	۱-۶-۵- مدیریت شهری و سکونتگاه های غیر رسمی در شهر مسجد سلیمان.....
۱۸۵	۷-۵- تجزیه و تحلیل استراتژیک SWOT.....

فصل ششم : آزمون فرضیه ها ، پیشنهادها ، جمع بندی و نتیجه گیری

۱۸۷	۱-۶- مقدمه.....
۱۸۷	۲-۶- آزمون فرضیات.....
۱۸۸	۳-۶- نتیجه گیری.....
۱۸۸	۱-۳-۶- کالبد شهر.....
۱۸۹	۲-۳-۶- زیرساختها و خدمات.....
۱۹۰	۳-۳-۶- ویژگی های اجتماعی و اقتصادی.....
۱۹۲	۴-۶- ارائه راهکارها و پیشنهاداتی برای ساماندهی در بخش های مختلف.....
۱۹۲	۱-۴-۶- طرحها و راهکارهای اقتصادی.....
۱۹۳	۲-۴-۶- طرحها و راهکارهای بخش اجتماعی.....
۱۹۴	۳-۴-۶- طرحها و راهکارهای بخش مسکن و کالبدی.....
۱۹۵	۴-۴-۶- طرحها و راهکارهای بخش زیست محیطی.....
۱۹۶	منابع و ماخذ :.....
	نمودار ۱-۲ : نرخ رشد جمعیت و در صد سکونتگاه های غیررسمی.....

نمودار ۱-۳: جمعیت و بعد خانوار شهر مسجد سلیمان در سال‌های مختلف..... ۷۴

نمودار ۲-۳ هرم سنی در شهر مسجد سلیمان

۷۷.....

نمودار ۳-۳ وضعیت مالکیت در شهر مسجد سلیمان ۱۰۹

نمودار شماره ۱-۵ میانگین درصد مشکلات موجود از دیدگاه ساکنان..... ۱۷۴

نمودار شماره ۲-۵ میانگین درصد راه حل های ارائه شده از طرف ساکنین..... ۱۷۵

نمودار ۳-۵ درصد همکاری مردمی در پهنه های هدف..... ۱۷۶

نمودار شماره ۴-۵ نظارت بر شهر و ساخت و سازه های غیر قانونی ۱۸۴

نقشه شماره ۱-۳	موقعیت سیاسی شهرستان مسجد سلیمان در استان و کشور.....	۶۱
نقشه شماره ۲-۳	موقعیت پراکندگی چاه‌های نفت.....	۶۷
نقشه ۳-۳	پهنه بندی آسیب پذیری گسل.....	۶۹
نقشه ۴-۳	پهنه بندی آسیب پذیری سیل.....	۷۱
نقشه شماره ۵-۳	ابعاد جمعیتی در مسجد سلیمان	۷۹
نقشه شماره ۶-۳	جوانی جمعیت در شهر مسجد سلیمان.....	۸۱
نقشه شماره ۷-۳	درصد با سواد در شهر	۸۳
نقشه شماره ۸-۳	بررسی وضعیت اجتماعی قبل از انقلاب	۸۵
نقشه شماره ۹-۳	بررسی ابعاد و اجتماعی و اقتصادی شهر مسجد سلیمان.....	۹۱
نقشه شماره ۱۰-۳	توپوگرافی ارتفاعات و دره ها در مسجد سلیمان	۹۴
نقشه شماره ۱۱-۳	سن ابنیه	۱۰۱
نقشه شماره ۱۲-۳	تراکم واحد های مسکونی	۱۰۲
نقشه شماره ۱۳-۳	کاربری اراضی شهر.....	۱۰۸
نقشه شماره ۱۴-۳	بررسی کالبدی محلات.....	۱۱۵
نقشه شماره ۱-۴	شناسایی سکونتگاه های غیر رسمی.....	۱۲۶
نقشه شماره ۲-۴	پهنه بندی سکونتگاه های غیر رسمی	۱۳۳
نقشه شماره ۳-۴	تراکم جمعیت سکونتگاه های غیر رسمی.....	۱۳۷

نقشه شماره ۴-۴ درصد سواد در محلات هدف

نام خانوادگی: زارعی	نام: بلال
عنوان پایان نامه: تحلیل فضایی سکونتگاه های غیر رسمی محلات شهری و ساماندهی آنها نمونه موردی شهر مسجد سلیمان	
استاد راهنما: دکتر محمد علی فیروزی	استاد مشاور: دکتر علی موحد
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: جغرافیا و برنامه ریزی شهری
محل تحصیل: دانشگاه شهید چمران اهواز	دانشکده: ادبیات و علوم انسانی
تاریخ فارغ التحصیلی:	تعداد صفحات:

۱۴۰.....

نقشه ۴-۵ اشتغال در سکونتگاه های غیر رسمی

۱۴۵.....

نقشه شماره ۵-۱ ترکیب قومیت در شهر مسجد سلیمان ۱۷۹

کلیدواژه‌ها: سکونتگاه های غیر رسمی ، ساماندهی ، توانمند سازی ، سامانه اطلاعات جغرافیایی ، مسجد

سلیمان

چکیده:

اسکان غیر رسمی، پدیده ای فراگیر است که وجه کالبدی آن به سبب بروز بیرونی اش ملموس تر و به همین سبب برای بسیاری قابل درک تر است. برخی از متخصصان سادگی ورود به گفتمان اسکان غیر رسمی را دلیل ساده بودن آن می پندارند و تصور می کنند موضوع از ماهیت پیچیده ای برخوردار نیست، در حالی که واقعیت خلاف آن را ثابت می کند. اسکان غیر رسمی مقوله ای چندوجهی است که بر بستری از تعاملات حاصل از مولفه های متعدد بروز می کند تشخیص تقدم و تاخر این مولفه ها بر یکدیگر مشکل بوده و همین نیز انسان را به خطا می اندازد. عوامل متعدد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی موجب افزایش جمعیت شهرنشین و کاهش جمعیت روستاها شده است. مؤثرترین این عوامل، سرعت و ناهمگونی در فرایند توسعه ارزیابی شده است. در کشور ایران نیز طی دو دهه ی اخیر، هدف این رساله شناسایی سکونتگاه های غیر رسمی و یا همان حاشیه نشین در شهر نفت خیز مسجد سلیمان است و به دنبال آن است تا نهاد های مردمی و مشارکت را به عنوان یک الگوی برای ساماندهی این سکونتگاه مورد توجه قرار دهد. این رساله در شش فصل نگاشته شده است که در فصل اول به کلیات و اصول تحقیق، فصل دوم به تعاریف و چهارچوب نظری تحقیق اشاره دارد، در فصل سوم به بررسی محدوده مورد مطالعه یعنی شهر مسجد سلیمان، فصل چهارم به شناسایی سکونتگاه های غیر رسمی در شهر مسجد سلیمان، فصل پنجم به تجزیه و تحلیل با استفاده از مدل تحلیل سلسله مراتب و سوات و در آخرین فصل نیز به آزمون فرضیات و ارائه پیشنهادات و نتیجه گیری می پردازد. همچنین برای تشخیص و شناسایی سکونتگاه های غیر رسمی سعی شده است تا با استفاده از روش های نوین علمی در شناسایی سکونتگاه های غیر رسمی (حاشیه نشین) همچون علوم GIS استفاده شود. بدین منظور مدل AHP را برای ارزش گذاری محلات شهر مسجد سلیمان و اولویت بندی این محلات انتخاب نموده و بر اساس آن اقدام به تهیه نقشه های این مناطق کرده است. و در نهایت با توجه به اصول اساسی ساماندهی با تاکید بر راهبرد توانمند سازی نتیجه گرفته است که می توان با بهره گیری از مشارکت مردمی، ظرفیت سازی و نهاد سازی اقدام به ساماندهی محلات غیر رسمی مسجد سلیمان کرد.

مقدمه

شهرنشینی روند اجتماعی برجسته ای است که موجب دگرگونی در روابط انسان با محیط و همچنین انسانهای دیگر می گردد. در تعریف کلی شهر اجتماعی است با تعداد و تراکم معین و متناسب جمعیت و بافت و ساختار کالبدی یکپارچه و به هم پیوسته اعم از محلات، کوی ها و یا مناطق مسکونی، فضاها ی فرهنگی، بازرگانی، تولیدی، اداری، ارتباطی، کشاورزی و نظایر آنها که اکثریت ساکنان شاغل دائمی آن در مشاغل غیر کشاورزی به کار اشتغال داشته و بر اثر تمرکز تولید و خدمات فرامحلی، کانون سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اداری، مواصلاتی و مرکز مبادلات اقتصادی و تأمین نیازهای حوزه جذب و نفوذ فضای پیرامون خود نیز می باشد. شهر